

Cele șase numere prezintă știri culturale, articole despre ce se întâmplă în biennială, interviuri cu artiști și discuții cu sens pe marginea lumii artei contemporane. Un schimb de informații despre artă și cultură.

Prima ediție a ziarului ArtSens este creată în jurul Bienalei de Artă Contemporană Art Encounters 2021 și poate fi privită ca fiind un raport amănunțit, indispensabil și practic, prin care oamenii vor putea fi la curent cu informații "la cald" pe parcursul celor 6 săptămâni de eveniment.

ArtSens este o publicație bilingvă (română și engleză), realizată de tineri profesioniști din zona artelor vizuale, a jurnalismului, a filozofiei și a literelor - o contribuție colectivă apărută în urma programului educațional TMcult® - Critică și Jurnalism de Artă.

CHIPUL ORAȘULUI

UN PEISAJ FRAGMENTAT

Peisajul urban a devenit deja ceea ce numim normă. Trăim în fibra orașelor, le exploatăm, în timp ce ele ne seacă de energie, răbdare, petrecem luni de zile adunate în trafic, stând la semafor, așteptând verdele care întârzie să vină. Trăim claie peste grămadă în camere mici cu vedere înspre altele și mai mici și visăm la evadare. O evadare care de multe ori implică alte orașe de fapt, mai aglomerate, mai înghesuite, mai vibrante. Ceea ce este destul de ușor de trecut cu vederea este faptul că în oraș nu se strânge numai o înghesuală materială, ci straturi de istorie.

În fapt, orașele noastre ascund istorii la fiecare colț de stradă, peste care noi călcăm inconștient în fiecare zi, purtați de gânduri către un viitor incert, și ignorând cu naivitate să ne gândim cum am ajuns aici. Deseori ne gândim la istorie ca la acele mari evenimente care au sucit istoria politică a lumii, care au retras granțele sau au omorât oameni mii. Dar probabil cea mai relevantă istorie este cea nescrisă și uitată, a vieții de zi cu zi a orașelor care astăzi ne sunt acasă. Problema este însă că le luăm de-a gata și rar încercăm să găsim răspunsuri la întrebări legate de cum au ajuns orașele noastre să arate astfel. Unul dintre motive este și pentru că nu sunt mulți oameni cu astfel de răspunsuri.

Gert Jan Kocken este un artist care caută astfel de răspunsuri, și explorează modul în care conflict-

ele ideologice ale secolului XX, în special cel de-al Doilea Război Mondial, au schimbat configurațiile urbane. Seria *Depictions... (Reprezentări...)* confruntă publicul cu o serie de hărți de dimensiuni impresionante, însă în același timp complet debusolante. Compose din su-prapunerii de informație segmentată – ceea ce a fost distrus, apărut, abandonat, sau niciodată construit – hărțile lui Gert Jan Kocken devin hărți pentru dezorientare.

Orașul ascunde multe cicatrici, care abia după decade lasă loc unor alte flori să crească. Gert Jan Kocken rupe însă acest înveliș pe care ne-am obișnuit să-l percepem ca etern și ne oferă o nouă perspectivă de a ne înțelege trecutul și astfel pe noi înșine. O confruntare direct între trecut și prezent, între ce am fost și ce suntem astăzi. Rămâne doar întrebarea unde ne îndreptăm? Artistul pune cap la cap piese ale unui puzzle uitat, fragmente de realitate care ne-a fost mai ușor să le uităm, ori să le asimilăm unei rutine.

În fiecare zi trecem pe lângă monumente fără să le mai conștientizăm, să le recunoaștem activ. Ele devin numai puncte de reper în traseele de zi cu zi. Călcăm pe foste crater care au fost astupate, cimitire deshumate, cartiere demolate. Artistul le rupe din uitare și ni le retrasează pe hartă până la limita recunoașterii. Ca un soi de memento că orașul e viu și răspunde modului în care

CRONICA DE EXPOZIȚIE

2

Vezi pagina 03,
Spațiile biennalei.

— ISHO OFFICE

În cea de-a patra ediție a Bienalei Art Encounters, spațiul birourilor Isho găzduiește expoziția *Peisaj în oglindă convexă*, curatoriată de Mihnea Mircan, ce include lucrările a 42 de artiști români și internaționali. Având

un concept apărut noi il populăm, ca răspuns la condițiile și restricțiile pandemice, expoziția arată cum e reflectată distanța în arta contemporană, lucrările expuse explorând ruptura dintre noi și lume, o figură orientată într-un

fond neclar. Noțiunea de *vertij* pare a se afla în centrul atenției, imaginile statice alternează cu cele dinamice, accentuându-se starea de incertitudine a sinelui ce își caută locul.

Una dintre instalațiile prezente în spațiul Isho, creată în 2021 special pentru Art Encounters, este *Condiționalul predictiv*, realizată de Alice Gancevici și Remus Pușcariu. Instalația multimedia cercetează două forme ale corpului uman de adaptare la stres, realizând o corespondență între aceste procese naturale și cele tehnice care permit vizualizarea lor printr-o soluție scenografică. Trei ecrane aflate în mișcare ilustrează reflexul pilomotor („pielea de găină”) și homeostaza (proprietatea organismului de a menține constantele mediului intern), în timp ce trei voci, corespunzând celor trei straturi ale pielii, discută despre supra-stimularea organismului ca efect al vieții contemporane în opoziție cu lipsa stimulilor senzoriali în perioada de carantină.

Instalația artistei Laure Prouvost, *Sunați, cântați, beți pentru fărădelegi* (2018), o tapiserie de dimensiuni monumentale, întreruptă în mijloc de o țesătură din crengi, lasă impresia că natura cucerește arhitectura galeriei. Intimă și exuberantă deopotrivă, lucrarea include mesaje pentru privitori, conversează cu ei și îi invită să transgreseze limitele, pășind prin ea pentru a ajunge în spatele ei. Această fărădelege (*trespassing*), o trecere - uneori ilegală - a unei bariere, pare să aducă speranță, să promită o lume mai bună.

Artistul Jonathan van Doornum este prezent cu mai multe sculpturi în expoziția *Peisaj în oglindă convexă*, una dintre ele fiind *Transmițător rotund*

↑ **Sári Ember**, *Untitled (Mask No 6.)*, 2017, marble, 29,5x23x2 cm.

Imagine furnizată prin amabilitatea artistului.

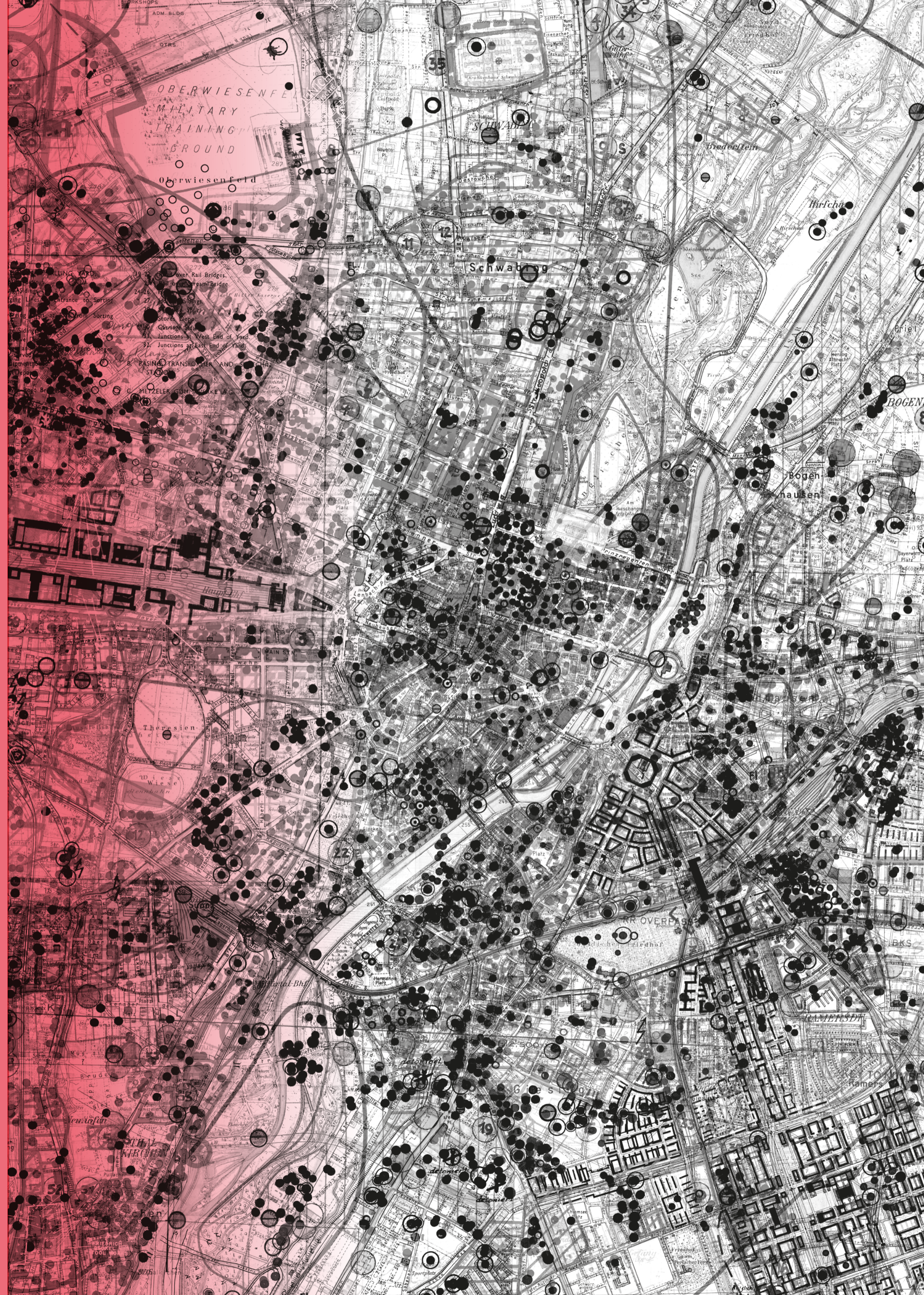
(2021). Folosind o diversitate de tehnici în opera sa, van Doornum creează un contrast între materialele „reci”, dure folosite și amprenta umană, lăsată asupra lucrărilor. Explorând varii metode de comunicare, prin fluxuri de date care ne conectează sau semnale transmise și recepționate, artistul folosește adesea motivul antenei sau pe cel al haloului, ambele sugerând transmiterea unei informații invizibile. Transmițător rotund amintește prin formă și titlu de o antenă parabolică, un instrument ce asigură comunicarea între două puncte aflate la distanță.

Așa cum Parmigianino, în faimoasa anamorfoză *Autoportret în oglindă convexă* (1524), titlu care l-a inspirat pe cel al expoziției, ilustrează o realitate deformată, la fel și lucrările expuse aici redau atmosfera prezentă incertă, criza reprezentării resimțită în ultima perioadă, realitatea în care trăim și pe care nu o mai putem numi normalitate. Tot în cadrul expoziției *Peisaj în oglindă convexă* pot fi vizitate spațiul Faber și pavilionul Isho, unde poate fi văzut programul de proiecții intitulat *Într-o zi va veni ziua când ziua nu va mai veni*.

— MIRUNA MORARU

↓ **Laure Prouvost**, *They Parlaient Idéale*, 2019, HD Video (28min 30 sec), Edition of 3 + 2 AP

Imagine furnizată prin amabilitatea artistului și Nathalie Obadia (Paris / Brussels), carlier | gebauer (Berlin), Lisson Gallery (London / New York)

→ **Img. pagina 05**

Gert Jan Kocken, *Depictions of London 1939-1945*.

Imagine furnizată prin amabilitatea artistului.

NARAȚIUNI , ISTORICE

EU 01 = NOI

În zilele noastre, funcțiile și scopurile artei sunt la fel de diverse precum formele pe care aceasta le poate lua. Dincolo de faptul că uneori e destul de „drăguțică” și numai bună de agățat pe perete pentru a înfrumuseța camera de oaspeți, arta poate fi mai mult decât capabilă să tragă și niște semnale de alarmă sau să prezinte dintr-un alt unghi o situație ce ne influențează lumea în care trăim. Chiar dacă unele lucrări de acest fel, la prima vedere, pot părea de-a dreptul dubioase de nu știi de unde să începi cu ele, totuși, dacă aruncăm o geană peste eticheta lucrării, se poate face lumină în căpșorul nostru.

O astfel de lucrare din cadrul Bienalei Art Encounters este *EU 01* a artistului olandez Remco Torenbosch. Lucrarea este una conceptuală, Remco Torenbosch fiind un individ destul de școlit, cu studii făcute la Willem de Kooning Academie din Rotterdam și la Universitat der Künste din Berlin, ce nu caută să deseneze frumos, ci caută sensuri profunde dincolo de formă și aspect.

Per total, el abordează în practica sa artistică teme politice și socio-economice ce au efect asupra vieții noastre de zi cu zi oferind noi perspective din care putem vedea lucruri pe care credeam că le cunoaștem sau pe care nici măcar nu le vedeam. Poate că sună puțin dișeică fraza anterioară, dar sincer, băiatul are ceva de zis pentru că altfel nu ajungea să expună, printre altele, la Kunsthalle Wien, De Appel Arts Centre din Amsterdam, Victoria and Albert Museum de la Londra sau la Kunsthau Zürich.

Lucrarea puțin mai dubioasă la prima vedere de care ziceam înainte, *EU 01*, constă în 28 de pânze albastre așezate unele lângă celelalte, dar cu spațiu între ele. Destul de confuzing la prima strigare când intri în Isho Office și le vezi acolo. Totuși, culoarea albastră și numărul de 28 (sau 27 după ultima numărătoare), precum și titlul fac referire la Uniunea Europeană, iar pe lângă asta, pânzele au fost țesute la comandă în întreprinderi diferite din țările membre ale UE. Diferențele calitative și diferențele dintre nuanțele de albastru ajung astfel să reprezinte o hartă socio-economică a Uniunii Europene și o vizualizare a unei industrii pe cale de dispariție în Europa, și anume, cea textilă. O industrie ce a pornit pe acest continent, dar care astăzi se află predominant în China și în celelalte țări din Asia de Sud și Sud-Vest.

În altă ordine de idei, una mai optimistă de această dată, toate acele nuanțe de albastru de pe steagurile lui Remco Torenbosch mă trimit cu gândul la diversitatea amplă din toate punctele de vedere a Uniunii Europene și a Europei în general. Pânzele nu reprezintă doar cele douăzeci și ceva de țări și popoare ce formează Uniunea, reprezintă și multitudinea de minorități europene și extra-europene ce conviețuiesc de atâta timp pe aceste meleaguri. Tot acest conglomerat de etnii și popoare ce și-au adus aportul asupra diversității sociale, culturale sau economice ce ne caracterizează continentul și care stau ca principii de bază ale Uniunii Europene.

Cu tot optimismul pe care ar fi bine să îl avem în noi, nu putem trece cu vederea anumite aspecte

care până la urmă constituie realitatea din jurul nostru. Astfel, nu pot să nu remarc în lucrarea de față faptul că este o reprezentare cât se poate de contemporană a situației politice actuale. În așezarea distanțată a pânzelor, eu văd o metaforă pentru distanțarea ce se poate observa astăzi în politica dintre statele membre. Din păcate, Uniunea Europeană pare mai dezbinată ca oricând, crizele politice, sociale sau economice au făcut să apară tot felul de guverne populiste ce trag în direcția opusă binelui comun și a principiilor Uniunii. Coabitarea și buna înțelegere par tot mai greu de obținut, iar granițele par tot mai vizibile.

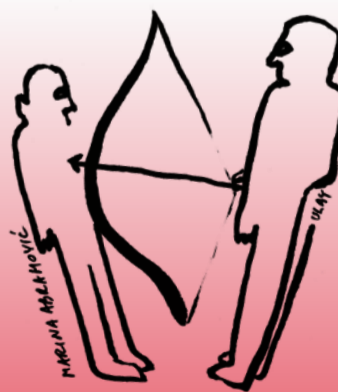
Pe lumea asta, nu a fost și nu va fi niciodată totul lapte și miere, asta e realitatea, iar opera lui Remco Torenbosch ilustrează foarte clar acest lucru. Asta nu înseamnă nici pe departe că speranța e pierdută și că lucrurile nu se pot îndrepta. Prin astfel de lucrări putem înțelege mai bine care este situația și putem învăța ce trebuie îndreptat pentru a putea coabita împreună.

— DANI GAGIU

↓ Remco Torenbosch, *EU*, 2011 - ongoing, courtesy of the artist and De Appel Amsterdam

↓ Desene de Ana Kun

Pentru a sublinia cât de real poate fi un performance, ne vom întoarce în timp, în anul 1974. Într-o galerie

LECȚIA DE ARTĂ CONTEMPORANĂ

PERFORMANCE

Esti într-o galerie de artă și te uiți în mod pașnic la lucrările expuse când dintr-o dată observi o umbră mișcând și o migrare a publicului spre aceasta. Te grăbești să găsești cea mai apropiată ieșire însă se dovedește a fi prea târziu. Performance-ul a început, iar tu te simți pus într-o situație stânjenitoare din care nu pare că ai scăpare. Stai și participi la acțiune. În timpul acesta te mai întrebi ce anume dorește să îți transmită artistul și de ce trebuie să te supui acestei situații inconfortabile. Preocupările tale sunt juste. Poate își găsească răspuns printre rândurile următoare.

Conform unei definiții generale, arta performance este acel tip de artă care este realizată prin acțiunile artistului și/sau a altor participanți. Aceasta poate fi live sau înregistrată, spontană sau realizată pe baza scenariului stabilit - depinde de viziunea artistică. Probabil la prima privire poate semăna cu o piesă de teatru. N-ar fi prima oară când s-ar naște această comparație. E de înțeles. Până la urmă, au aceleași rădăcini. Oamenii au participat dintotdeauna la manifestări asemănătoare cu teatrul și performance-ul. Ritualul este cel mai vechi exemplu pentru astfel de activități. La fel precum un ritual, performance-ul este o activitate ce necesită implicare totală iar factorul „realitate” apare într-un procent de 100%. Acest fapt permite ca limitele performance-ului să fie întinse până la extrem.

de artă o tânără de 23 de ani realiza un performance ce necesita participarea activă a publicului. În fața ei se afla o masă, ce prezenta 76 de obiecte, unele provocatoare de plăcere, altele de durere. Puteai să vezi printre ele un trandafir, o haină, un pahar cu apă, apoi un cuțit, o lamă, un pistol încărcat cu un glonț. Instrucțiunile erau și ele prezente. Artista, asumându-și întreaga responsabilitate față de cele ce vor avea loc în cadrul performance-ului, se prezenta ca un obiect asupra căreia publicul avea autonomie totală timp de șase ore.

Am putea crede la prima mână faptul că publicul s-a rezumat la a folosi obiecte inofensive. Până la urmă, ne este greu să acceptăm latura întunecată a naturii umane, nu-i așa? Însă în cel mai scurt timp, oamenii au început să înlocuiască obiectele inofensive folosite cu lama, cuțitul, ghimpul sau pistolul pus la tâmplă. După cele șase ore care s-au scurs, tânăra renunțase la poziția sa de obiect și își reluase rolul de ființă umană. Cu fața plină de lacrimi, însângerată și pe jumătate dezbrăcată, a început să meargă spre publicul participant. Brusc, acesta din urmă dorea să se retragă. O mărturie destul de clară a naturii umane. Artista era Marina Abramović, performan- ce-ul se numea *Rhythm 0* și demonstra cu succes până la ce extreme poate ajunge mîntea umană. De asemenea, *Rhythm 0* este exemplul perfect al felului în care acest tip de artă se diferențiază de alte forme asemănătoare.

Arta performance este în fapt, precum o definește și Abramović, constructul mental și fizic pe care artistul îl realizează într-un anume timp și spațiu, în fața publicului. Spre deosebire de

teatru, unde totul este o iluzie, performance-ul oferă ceva real, o oglindire a propriei tale realități prin artist.

Un alt performance, a cărui documentare fotografică se regăsește la Bienala ArtEncounters este cel al artistei Maria Pinińska-Bereś, care în 1977, prin *Invocând ploaia*, dorea să realizeze o armonizare senzorială cu ritmul naturii. Acțiunea a avut loc lângă casa artistei, la periferia Cracoviei, unde îngenunchind pe pajiște, Pinińska-Bereś și-a îngropat fața în iarbă și a scos pietrele care se aflau prin împrejurimi, formând un spațiu sub forma unui cerc. Apoi cu un cuțit a tăiat bucăți de iarbă, făcând un cerc folosind steaguri roz. La final, s-a așezat cu fața spre cer și mâinile întinse sub forma unui bol, așteptând ploaia.

La fel precum în cazul oricărei alte forme de artă, și în cazul acestor exemple, depinde de tine dacă le consideri bune sau nu. Însă trebuie să știi un lucru. Calea spre performance este de a-ți permite să te simți inconfortabil și să privești în tine, acceptând sentimentele care te cuprind, indiferent de dificultatea lor. Într-adevăr, performance-ul te poate face să te simți inconfortabil, însă acesta este scopul lui prim. Așa că la următoarea ocazie care ți se arată, poate chiar în cadrul bienalei, nu mai părăsi încăperea. Acceptă disconfortul și gândește-te la motivul real pentru care te simți astfel.

— XENIA TINCA

HASHTAG

MANUEL PELMUȘ

AȚIUNE CONTINUĂ (ÎN DESFĂȘURARE) /
LIVE ONGOING ACTION

Într-un context recent, Manuel Pelmuș descrie practica sa ca o acțiune live continuă („live ongoing action”). Am gândit subtilul sub forma unui anunț pentru o acțiune care a început și se află în desfășurare, în direct acum, continuând indefinit.

Live, în limba engleză, depinzând de context, poate să însemne două lucruri: un eveniment la care se asistă fizic în momentul în care se întâmplă, opus celui înregistrat, ulterior difuzat, și viziunea înregistrării (și a *încadrării!*) evenimentului în momentul în care se petrece – în acest caz privirea ta este condiționată de a celui care produce înregistrarea. Ambele cazuri presupun o receptare simultană cu producerea. *Live (to live)* mai înseamnă și a trăi, alte sinonime fiind: a locui, a supviețui, a sta, a exista, a dăinui, a sălășlui.

Îndepărtându-ne de înțelesul *live* (în direct) și apropiindu-ne de a *sălășlui*² ne putem gândi la prezența într-un spațiu care ne aparține, sub o formă sau alta, sau în care este locul nostru³. Mai precis, poate să însemne să fii localizat sau să te localizezi într-un spațiu familiar⁴, pe care să fii capabil să-l vezi limpede și în care poți să contribui la practici de clarificare (*sense-making practices*⁵).

Acțiunea lui Manuel Pelmuș poate fi genul de acțiune care să ocupe un loc, care să sălășluiască într-un spațiu și să-l clarifice. Practica lui recentă poartă denumirea de *Colecția Permanentă*

DIALOGURI PE CONTRASENS

MIHNEA MIRCAN

A consemnat
IOANA TERHEȘ

Ioana Terheș Voi începe printr-o întrebare care probabil este cât se poate de previzibilă. Munca ta a fost concepută și curatoriată de la distanță. Avem această întâlnire la o săptămână de la deschiderea bienalei, iar toată „agitată” s-a mai diminuat. Cum vezi acum această experiență de a lucra de la distanță?

Mihnea Mircan Toate dificultățile și frustrările lucrului de la distanță au devenit parte din scenariul expoziției, care s-a transformat dintr-un scenariu teoretic, într-un proces. Practic, lucrul a început prin definirea unei teme și a continuat pe măsură ce această temă a devenit o condiție, un context practic, pentru că lucrurile au evoluat foarte prost, aici, în Melbourne, Australia, care este orașul cu cea mai lungă carantină și un loc unde “confrunțarea” cu virusul seamănă tot mai mult cu o ideologie. În momentul în care invitația a venit de la Diana Marincu și

— ALEXANDRA
MEREUȚI

1. În sensul încadrării sau scenei lui Vilem Flusser.
2. Aici fac o scurtă și indecisă referință la un concept pe care nu am reușit să-l înțeleg încă pe deplin, cel de dwelling care, tradus din limba engleză, înseamnă a locui un loc, un concept din filosofia lui Martin Heidegger.
3. „unde cineva e acasă, unde cineva are un loc”; “where one is at home, where one has a place”; Michael Wheeler, 3.2 Appropriation, Dwelling and the Fourfold, The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2020 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/fall2020/entries/heidegger/>, consultat la 06 oct. 202
4. „Spațiu familiar” înțeles într-un sens larg.
5. Michael Wheeler, Loc.cit.

↓ **Manuel Pelmuș**, *A Luxury We Can Not Afford*, 2019. În fotografie, Maria F Scaroni. Credit foto: Benjamin Boar.

Ovidiu Șandor, lucrurile nu erau atât de dramatice pe cât au devenit între timp. A fost un proces gradual și într-un fel mă bucur că am ales o temă care a permis ca acest proces să se desfășoare fără a întrerupe în mod fatal pregătirile pentru bienală.

IT Cumva cred că erai conștient că exista această condiționare care până la urmă a devenit un fapt real.

MM Da, la început posibilitatea unei expoziții instalate de la distanță a fost oricum o ipoteză de lucru vagă, care a devenit o posibilitate tot mai tangibilă și apoi o certitudine, moment în care am fost nevoit să mă acomodez cu ideea foarte neplăcută că ratez astfel partea cea mai interesantă a proiectului, fiind privat de experiența lucrului fizic, spațial cu lucrări. În special pentru ca expoziția include foarte multe lucrări pe care nu le-am văzut niciodată în realitate. De la lucrări văzute la 72 dpi pe website-ul unui artist, la conversații de pe zoom sau mail, loop-ul asta de pixeli s-a închis în momentul în care aceste lucrări au fost instalate într-un spațiu în care eu nu am fost niciodată, la care am asistat prin intermediul unui telefon mobil, pe whatsapp. Totul este foarte abstract. Altfel, este un proiect foarte atipic pentru mine pentru ca include o etapă de cercetare la o altă scară decât cea a proiectelor curatoriale anterioare, în care am încercat să mă familiarizez cu practica multor artiști și - prin intermediul acestui proces - să negociez cumva diversele distanțe care mă separă de locul expoziției, modul în care acele practici se pot întreține în spațiu.

IT Cum a început cercetarea ta pentru partea expozițională și felul în care ea comunică cu programul de screening?

MM Lucrările din expoziție încearcă să ofere un loc al acestei întâlniri telescopice cu distanța, în vreme ce filmele prezentate la Pavilion încearcă să ofere un timp pentru această experiență. Este diferența dintre 2 “curgeri”, una desfășurată în spațiu și una în timp. Filmele fac poate mai palpabilă conversația despre experiența vertijului, pe care instrumentele cinematografice o pot surprinde mai elocvent decât imaginea statică. Astfel, o conversație care începe în expoziție capătă o nouă intensitate în programul de film.

A fost o ocazie să pun în act niște idei care mă întovărășesc de foarte multă vreme, o cercetare a figurilor hibride, care pot fi citite din două perspective diferite, și care din această cauză ar putea fi descrise drept fiind anamorfice. Corpuri, spații psihice, sau obiecte care au două sensuri

diferite, depinzând de locul din care sunt abordate sau interpretate, de instrumentele cu care sunt măsurate. Mișcarea asta, oscilația asta într-un obiect care e fracturat interpretativ e o constantă în mai multe proiecte la care am lucrat în ultima vreme. De aici, de la anamorfoză și anacronism, ori interpretarea care ezită în raport cu obiectul ei, și până la tema distorsiunii, a lucrului privit de la distanță sau a lucrului privit de prea aproape, care îți blochează câmpul vizual, pasul mi s-a părut firesc. A fost o ocazie ca ideea generală despre distanță să fie apoi fragmentată în niște distanțe mai mici, cum ar fi distanța dintre Timișoara, Melbourne și, să zicem, Vilnius ori Budapesta. Din aceste triangulări se nase tot felul de alte noi idei și traiectorii care să umple și anime terenul conceptual și formal în care am lucrat. Ca în paradoxurile lui Zenon, cu săgeata care nu ajunge niciodată la destinație, pentru ca trebuie să traverseze o jumătate din distanță care o desparte de țintă, apoi jumătate din jumătate, și tot așa până când săgeata e pierdută într-un abis de calcule.

IT Cum anume a avut loc procesul de selecție al lucrărilor și cum legi conceptele lor? Spun asta pentru că întreaga expoziție o găsească foarte navigabilă, totul pare că se leagă și oferă noi sensuri de la o vizită la alta.

MM Am pornit de la o listă de lucrări care mi s-au părut un fel de puncte cardinale pentru harta proiectului, și m-am gândit la o suma de juxtapuneri, nu neaparat armonioase, între aceste proiecte și alte lucrări întâlnite pe parcursul cercetării, încercând să creez o suită de reflecții, spații intermediare și tranziții pentru a produce o dinamică generală a proiectului.

IT Ai crede că după această bienală, conceptul *Our Other Us*, ar putea căpăta noi sensuri? Ar putea fi tradus acum cu ușurință?

MM Da, în măsura în care el ar putea fi tradus prin imagini. Nu are traduceri la fel de concise și la fel de pregnante în limba română, dar mă gândesc la posibilitatea ca niște imagini, niște reflexii optice ale expozițiilor să constituie într-un fel traducerea. Este o experiență vizuală care umple golul lingvistic al unei traduceri dificile, astfel încât un gol textual s-ar umple de culori, forme și idei, așa cum sunt ele povestite și imaginate în lucrări.

↓ Mihnea Mircan

ATELIERUL - UN SPAȚIU FĂRĂ SPAȚIU

↓ Baraka Artist-run space
Fotografie: Cosmin Sandu

Într-un interviu cu Magda Radu, Geta Brătescu afirmă faptul că: „Atelierul este un spațiu mic, pentru artist. Este o trăire mică, provocată de faptul că ești în atelier. Când ești în atelier, ești într-un spațiu ales, un cu totul alt sentiment față de acela când ești în casă (în spațiul plebeu...). În filmul „Atelierul” creez trei momente exemplare: somnul, trezitul și joaca. Aceasta este însăși viața, în special viața artistului, pentru că practicarea artei fără sentimentul jocului, după mine, este un defect”.

În atelierul unui artist, spațiul și timpul sunt „zdrăngănite”. Acest loc devine impermeabil de la artist la artist, devine o capsulă a ideilor, a gândurilor și a manifestărilor artistice, Atelierul, laborator al creației sub egida întrebărilor, experimentelor, greșelilor, accidentelor, jocurilor, analizelor, etc., devine astfel un sanctuar al artistului ce favorizează și propulsează actul delicat al cunoașterii interioare și al reflecției asupra mediului înconjurător.

Bineînțeles, acest spațiu capătă diferite valențe în funcție de abordarea și demersul fiecărui artist. Aici, putem găsi exemple precum atelierul de tip instituție,

idee îmbrățișată de către artiștii Olafur Eliasson, Jeff Koons, Takashi Murakami și alții, un alt tipar este cel sub formă standard în care artistul însuși este locul și în funcție de temperamentul și personalitatea sa spațiul-atelier devine extensie a propriei persoane, iar o altă variantă este atelierul de tip meta, unde artistul devine el însuși spațiu de cercetare și loc de diseminat, analizat și balansat diferite concepte și idei, deseori materializat sub formă modestă de caiet/carte-atelier. Dar există și posibilitatea temporară de atelier, manifestat atât într-un spațiu concret, cât și în aer liber, așa cum funcționează artiștii precum Marina Abramović.

În cadrul Bienalei Art Encounters 2021 apare un program adiacent intitulat, Weekend-ul Atelierelor Deschise din Timișoara, ce-și propune o anumită activare cultural-locală, în care publicul doritor se poate apropia de spațiul sfânt al artistului, având ocazia să cerceteze ambientul și atmosfera locului de creație în raport cu demersul, personalitatea și caracterul unui număr generos de plasticieni și artiști din Timișoara. Printre aceste ateliere deschise publicului, parte din acest program, se află: Studio

Citadelle al lui Teo Papadopol, spațiul Balamuc, Grupul NavaC2 de la Casa de Cultură a Studenților, atelierul lui Adrian Florin Pop, spațiul de creație a Nadei Stoici, mai multe ateliere independente cum ar fi: Matei Gașpar, Alex Baciu, Suzana Fântânariu, Vazelina, Szollosi Ana Maria, un artist-run space numit Baraka Artist (un spațiu în colaborare cu Universitatea de Vest din Timișoara) și altele.

— MIHAI TOTH

↓ Baraka Artist-run space

DISTANȚE CRITICE

ESEU

Ideea conform căreia arta vizuală contemporană poate fi un instrument pentru deconstruirea paradigmelor trecutului, pentru recunoașterea și rezolvarea divergențelor intrinseci relațiilor interumane, politice, economice sau sociale, stă la baza majorității discursurilor actuale formulate de către artiști sau curatori prin practicile lor culturale. Cu toate că această idee este verosimilă, arta având într-adevăr capacitatea de a funcționa ca agent al schimbării în societate, poate că este necesar să ne întrebăm ce vrem să ne ofere arta și mai ales pentru ce. Care este importanța imaginilor în contextul cunoașterii istorice și politice? Imaginea, prin materialitatea ei, ne poate oferi o nouă cheie de înțelegere asupra tensiunilor dintre mai multe variabile ale timpului, acumulate într-o constelație de ritmuri și durate. Astfel, a confrunta imaginea implică o confruntare cu timpul. Imaginile despre care vorbim nu se reduc la fotografii sau picturi. O imagine este orice țesut temporal complex ce leagă prezentul și diferitele forme ale trecutului.

Cum ne raportăm la artă, a cărei structură presupune acest timp maleabil? Istoricul de artă Stirios Bahtsetzis susține că ne raportăm la arta contemporană într-un mod cvasi-teologic. Bahtsetzis explică în proprii termeni ceea ce susține și Walter Benjamin în cartea sa „Capitalism și religie” – transcendența lui Dumnezeu s-a estompat, dar el nu este nicicum mort, așa cum indică dictonul celebru al lui Nietzsche. El este captiv în destinul omului. Odată cu avangarda istorică începe să fie apreciată opoziția artiștilor față de normele sociale prin evidențierea potențialului artei de a transforma lumea, însă lucrările de artă nu sunt excluse din sistemul economic semiocapitalist. Semiocapitalismul este o etapă târzie a capitalismului

caracterizată prin utilizarea camuflată a semnelor și informației în scopul valorificării capitalului. Puterea imaginilor este înrădăcinată în credințe arhaice și idolatre, însă ea a fost treptat subordonată producției, distribuției și consumului de mărfuri. Realizarea și vizualizarea imaginilor sunt două procese inerente unui sistem hegemonic de cunoaștere, fiind direct legate de circulația economică a bunurilor și ideilor. Așa cum susține criticul de artă Cristian Nae în cartea sa „Moduri de a avut-o creștinismul atât asupra lumii, cât și asupra afectivității indivizilor. În acest sens, se poate presupune că dispozitivul economiei pur și simplu se metamorfozează; de la teorația perioadei medievale la umanismul Renașterii, la capitalismul avansat”. Bahtsetzis oferă o explicație revelatoare despre avangarda istorică, susținând că în ciuda anti-instituționalismului ei pseudo-anarhic, aceasta a contribuit masiv la crearea aurei mitice a artei, iar acest misticism comun atât formelor de artă bizantină, cât și celor medievale sau renescentiste, învăluie și arta modernă sau contemporană, ținând publicul larg la distanță. Această problemă îl implică și pe criticul de artă Clement Greenberg, care pledând pentru o artă nouă împotriva artei „înalte” academice, dar și „kitsch-ului” culturii maselor „inculte”, prin scrierile sale a creat protocoale privind manierele de înțelegere și simțire a artei moderne. Această viziune încă domină în contemporaneitate, prestabilind modulele în care publi-

cul interacționează cu lucrările de artă, la care se raportează adesea ca la obiecte de cult. Așadar, în opinia lui Bahtsetzis, în acest sens, „conceptul de avangardă, dar și propagarea viziunii specifice avangardei în arta contemporană, în mijlocul semiocapitalismului actual, prelungesc de fapt cvasi-promisiuni teologice de mântuire” – promisiuni pe care le oferă și capitalismul. Atât în contextul Renașterii mercantile cât și în arta modernă sau contemporană, „valoare de afișare” a unei lucrări constă în disponibilitatea vizuală a obiectului față de „aură” sa. Astfel, privitorul nu percepe ceea ce imaginea prezintă, ci doar ceea ce reprezintă. În confruntarea cu imaginile, avem o înțelegere anacronică asupra lor pentru că le privăm de timpul lor istoric, nerecunoscându-le pentru ceea ce ele sunt în și pentru prezent.

Așa cum afirmă Frederic Jameson, cultura a fost întotdeauna materială, sau materialistă, în structurile și funcțiile sale. Materia este inerent dinamică și semnificativă. Imaginile produc cunoaștere și sunt ele însele configurații particulare ce rezultă din acte de „performativitate” ale materiei. Walter Benjamin, într-un eseu intitulat „Despre limbaj în genere și despre limbajul omului”, scris în 1916 și formulat inițial ca scrisoare adresată prietenului său, Gershom Scholem, susține că „nu există eveniment sau lucru, fie în natura vie, fie în cea neînsuflețită, care să nu participe într-un anumit fel la limbaj”. Putem spune că imaginile nu reprezintă realitatea, ci creează realitatea. Cum putem coabita cu imaginile și cum putem recunoaște când ele ne modelează subiectivitatea?

Prin lucrarea sa, *10 tone de pământ*, realizată în 2016, Dușica Dražić propune un discurs artistic ce poate fi asimilat unui cadru

→ **Dușica Dražić**, *10 Tons of Dust* (detaliu), 2016. Installation | Soil samples from the Swedish History Museum Video | 60'40", full HD, color, no sound

The work "10 Tons of Dust" was realised in close collaboration with the archaeologist Inga Ullén, commissioned for the exhibition HISTORY UNFOLDS by the curator Helene Larsson Pousette, The Swedish History Museum, Stockholm.

Imagine furnizată prin amabilitatea arteisei și The Swedish History Museum, Stockholm.

teoretic numit materialism performativ. În abordarea materialist performativă, noii materialiști subliniază modul în care materia este vie, dinamică, agentivă și astfel activă.

Dușica Dražić cercetează tone de mostre de sol păstrate în interiorul Muzeului suedez de istorie – o cantitate imensă de date geologice și arheologice. Mostrele respective au fost colectate de pe teritoriul Suediei în perioade diferite de timp, unele necesită catalogare științifică, în timp ce altele sunt părți dintr-un peisaj mineralogic și antropologic păstrat în depozitul muzeului. Instalația include un studiu vizual-textual al surselor și semnificațiilor acelor eșantioane și un video în care mostrele de sol sunt filmate ca și cum camera ar panorama într-un spațiu deșertic – un teren pe care nu vedem nicio figură umană, un mediu în care legăturile dintre pământ, identitate națională și granițe sunt erodate. Lucrearea video chestionează existența unui inconștient optic al reprezentării și a conștiinței solului. Solul conține urme de artefacte culturale din diferite civilizații, astfel Dražić dorește să pună în lumină legătura dintre sol și identitatea națională, care se reflectă adesea în acte simbolice, cum ar fi sărutarea solului, dorința de a fi îngropat în solul în care te-ai născut, etc. Artista analizează istoria locului și interpretările opuse ale aceluiași trecut.

Lucrearea Dușicai Dražić, care sugerează că solul nu există independent de măsurătorile ce servesc apoi ca grile de interpretare, reflectă viziunea performativ materialistă a fizicienei și teoreticienei feministe Karen Barad, conform căreia observațiile nu dezvăluie pur și simplu valori preexistente, ci de fapt, joacă întotdeauna un rol în constituirea lor. Astfel, oamenii con-

stituie ceea ce observă și sunt parțial constituiți din ceea ce observă.

Expozițiile din cadrul ediției 2021 a Bienalei Art Encounters gravitează în jurul conceptelor de coabitare și prezență, încercând să dezvolte un cadru de înțelegere asupra modurilor în care formele de vizualitate ale contemporaneității ne influențează să construim proiecții despre noi înșine, despre Celălalt, despre granițe și distanțe. Astfel, cele două expoziții, respectiv „*How to live together*”, proiectul curatorial al Kasiei Redzisz, ce investighează relațiile dintre artă, artiști și natură în contextul Europei de Est, și „*Peisaj în oglindă convexă*”, un proiect curatorial de Mihnea Mircan, ce ridică întrebări asupra relației dintre figură și fundal în urma dezvoltării de noi perspective, tehnologii și tehnici de orientare – arată noi moduri de receptare a *CeluiIalt* prin încercarea de a evita o serie de opoziții categorice precum natură/cultură, subiect/obiect, uman/non-uman, pentru a parcurge distanța către *Celălalt* printr-o înțelegere relațională asupra lumii.

Program Bienala Art Encounters 2021,
Our Other Us.
Săptămâna
20 – 27 octombrie 2021

© Editura Contrasens 2021
ISSN 2810 – 1952 ISSN-L 2810 – 1952

Coordonator de număr: Ioana Terheș

Redacția: Cătălin Alb, Gabriel Amza, Csilla Bartus,
Lucia-Alexandra Brînaru-Mitrofan, Diana Caducen-
co, Andreea Dumitrescu, Eduard Enache, Alice
Ferau, Daniel Petru Gagiu, Ionela-Andreea Ghețe,
Anastasia Gurschi, Alexandra Mereuți, Aurelia
Micoroi, Macrina Moldoan, Mălina Moncea, Miruna
Moraru, Ada Muntean, Andreea Neag, Marina Paladi,
Etelka Tamás, Ioana Terheș, Vivien-Xenia Tinca,
Luminița Toma, Mihai Toth, Georgia Țidorescu.

Proiect editorial realizat de participanții Școlii de
Critică și Jurnalism de Artă - TMcult® 2021
Un proiect marca Contrasens.
Mentori: Dana Sarmeș, Diana Marincu, Mircea
Vasilescu.
Coordonator proiect: Ioana Terheș

Traducere în limba engleză pentru varianta online:
Antuza Antonia Genescu
Design Graphic: Flavia Țună
Ilustrații: Ana Kun
Corectură: Ioana Terheș

Tipar: Tipografia Aranca Timișoara - Tipografie
Verde, totinaprint@gmail.com,
+40 (0732) 329 839)

Tiraj: 1000 exemplare
Tipărit pe hârtie offset volumică 2.0 cream
de 70 gr/m²

Editor: Editura Contrasens, Asociația Culturală
Contrasens

Ziarul ArtSens este parte din programele de mediere
culturală stART și My Art Encounters, ale Bienalei de
Artă Contemporană Art Encounters 2021.

Art Encounters
Bienală de artă contemporană
1.10 – 7.11.2021

Proiect editorial realizat cu sprijin financiar din
partea: AFCN - Administrația Fondului Cultural
Național, Primăria Municipiului Timișoara, Consiliul
Județean Timiș

Parteneri: Fundația Art Encounters, Universitatea de
Vest Timișoara, Facultatea de Arte și Design - prin
Centrul de cercetări în curatorial, istoria și critica de
artă, studii patrimoniale (CICASP)

Contact: asociatia.contrasens@gmail.com
Web: www.accontrasens.ro
Facebook: www.facebook.com/accontrasens
Instagram: www.instagram.com/asociatia.contrasens

Editor:

Finanțatori:

Parteneri:

MY Art Encounters și stART formează programul de mediere al Bienalei din acest an și este conceput de Fundația Art Encounters și Asociația Culturală Contrasens. Timp de 5 săptămâni, în Timișoara, între 1 octombrie și 7 noiembrie, Bienala deschide un dialog în care toți suntem invitați să analizăm critic lucrări de artă, să înțelegem mai bine fenomenul artei contemporane și să recunoaștem importanța prezenței culturii în viața de zi cu zi. Programul de mediere cuprinde: tururi ghidate, întâlniri de gândire critică prin artă, ateliere creative pentru copii, cursuri de introducere în arta contemporană, întâlniri participative care unesc arta de viața cotidiană, discuții, reflecții și aprofundări din lumea artelor vizuale.

My Art Encounters reprezintă programul de mediere culturală dedicat copiilor și publicului tânăr (5 – 34 ani) din mediul urban și rural al județului Timiș.

Îi invităm pe cei mici în universul fermecat al Bienalei Art Encounters să le arătăm de ce arta și crea-tivitatea e importantă pentru ei! Educatorii, învățătorii, profesorii, diriginții și părinții care doresc să planifice o vizită pentru grupe și clase de elevi, sunt rugați să facă o programare în prealabil, la 0727.148.992 (tel disponibil luni - vineri, 10 - 16) sau contact@artencounters.ro.

stART – PRIVEȘTE, ASCULTĂ G NDEȘTE este un program de educație prin cultură și de mediere culturală gândit pentru publicul adult (35-65+ de ani) și nu numai.

Din programul cu activități, amintim: ateliere de gândire critică prin artă, întâlniri care îi așteaptă pe profesioniștii din companii la povești despre artă în jurul unui

pahar de vin, tururi ghidate pentru adolescenții și tinerii pasionați de artă, plus întâlniri menite să creeze spații în care diferite perspective se întâlnesc pentru schimbul critic.

Participarea la evenimentele din cadrul programului de mediere este gratuită, dar este nevoie de o înscriere în prealabil, la 0727.148.992 (tel disponibil luni - vineri, 10 - 16), contact@artencounters.ro sau pe www.accontrasens.ro/start

Programul cu toate activitățile pregătite poate fi găsit pe site-ul www.artencounters.ro.

	MIERCURI, 20 OCT.	DUMINICĂ, 24 OCTOMBRIE
	<p>11:00 - MY ART ENCOUNTERS 15:00 Program de mediere pentru școli ● ISHO Office Muzeul de Transport Public „Corneliu Mikloși” Muzeul Național de Artă Timișoara</p> <p>17:00 CURSURI DE INTRODUCERE ÎN ARTA CONTEMPORANĂ Cu Maria Orosan-Telea ● ISHO Office</p>	<p>11:00 - ATELIER PENTRU COPII (6-12 ANI) Cu Gabriela Robeci În parteneriat cu Asociația Culturală Contrasens ● Muzeul de Transport Public „Corneliu Mikloși”</p> <p>15:00 - TUR GHIDAT SPECIALIZAT PENTRU ADOLESCENȚII ȘI TINERII PASIONAȚI DE ARTĂ Cu Ioana Terheș În parteneriat cu Asociația Culturală Contrasens ● Muzeul de Transport Public „Corneliu Mikloși”</p>
	<p>JOI, 21 OCTOMBRIE</p> <p>11:00 - MY ART ENCOUNTERS 15:00 Program de mediere pentru școli ● ISHO Office Muzeul de Transport Public „Corneliu Mikloși” Muzeul Național de Artă Timișoara</p> <p>18:00 ARTIST WALK Tur ghidat de un artist invitat ● Muzeul de Transport Public „Corneliu Mikloși”</p>	
	<p>VINERI, 22 OCTOMBRIE</p> <p>11:00 - MY ART ENCOUNTERS 15:00 Program de mediere pentru școli ● ISHO Office Muzeul de Transport Public „Corneliu Mikloși” Muzeul Național de Artă Timișoara</p> <p>18:00 - CHILL AFTER WORK Cu Adina Ștefănescu În parteneriat cu Asociația Culturală Contrasens ● ISHO Pavillion</p> <p>18:00 - LANSARE DE CARTE ● Librăria La Două Bufnițe</p>	
	<p>MARȚI, 19 OCTOMBRIE</p> <p>10:00 ZIARUL ARTSENS – LA CAFEA CU RALUCA SELEJAN ● În parteneriat cu Asociația Culturală Contrasens Live pe Facebook</p> <p>11:00 - MY ART ENCOUNTERS 15:00 Program de mediere pentru școli ● ISHO Office Muzeul de Transport Public „Corneliu Mikloși” Muzeul Național de Artă Timișoara</p> <p>18:00 ART DEBATE Cu Alex Condache În parteneriat cu Asociația Culturală Contrasens ● Muzeul Național de Artă Timișoara</p>	
		<p>SÂMBĂȚĂ, 23 OCTOMBRIE</p> <p>11:00 - MONOTREMU/MINITREMU: 13:30 „ARTĂ-MĂ – FELURI DE A EXPERIMENTA ARTELE” ● Pavilionul din curtea Muzeului de Transport Public „Corneliu Mikloși”</p> <p>17:00 HOW TO TALK TOGETHER Cu Anna Harsanyi În parteneriat cu Asociația Culturală Contrasens ● Muzeul Național de Artă Timișoara</p>
	<p>În fiecare zi, de marți până duminică, între orele 11:00-19:00, câte un mediator cultural vă așteaptă în spațiile expoziționale pentru tururi ghidate și informații. · În zilele de luni, expozițiile sunt închise.</p>	

Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării. · Proiect cultural cuprins în programul cultural prioritar general al Centrului de Proiecte al Municipiului Timișoara, realizat cu sprijinul Primăriei Municipiului Timișoara și al Consiliului Local Timișoara. · Proiect editorial cofinanțat de Consiliul Județean Timiș.